

Parlamentul României

Notă de fundamentare

Propunere legislativă

pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe dreptului de autor

Enunțarea problemei - reglementarea omisivă a coautorilor

Legea 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe dreptului de autor omite să protejeze drepturile unora dintre coautorii opereii audiovizuale, cum e cazul autorului imaginii.

Contribuția creatoare

Pentru protejarea drepturilor de autor ale unei persoane, este necesar ca aceasta să aibă o contribuție creatoare, să imprime individualitatea autorului asupra opereii.

Autorul imaginii este persoana responsabilă de transpunerea în imagini a opereii literare prin intermediul compoziției, a culorii, contrastului și iluminării spațiului scenografic convenit cu regizorul. Activitatea autorului imaginii - directorul de imagine presupune design de lumină și cadratură, alegerea unghiurilor de filmare, a poziționării luminilor și a subiectului filmării raportat la acestea. Directorul de Imagine colaborează cu departamentele de scenografie, costume, machiaj și are în subordine departamentele de iluminare, cameră și grip din componenta echipei de filmare. Astfel, un director de imagine va coordona activitatea tehnicienilor în vederea transpunerii conceptului opereii într-o manieră artistică proprie.

Meșteșugul de adaptare a imaginii din fața aparatului de filmare conceptului vizat de opera audiovizuală reprezintă o muncă de creație intelectuală, și nu una de simplă execuție, fapt pentru care activitatea directorilor trebuie să fie protejată de legea drepturilor de autor.

Definirea operei și punerea în lumină a dependenței de caracterul vizual

Opera audiovizuală, ca operă cinematografică sau similară, presupune imaginea statică sau în mișcare, însoțită, sau nu, de sunet, fiind definită, în principal, de imagine. Opera audiovizuală nu este obligatoriu o operă cinematografică, implicând producători, regizori, scenariști, muzică și alții, doar procedeul putând fi asemănător. Definiția de mai sus exclude interdependența între opera audiovizuală și prezența vreuneia dintre persoanele enumerate în această formă a art. 66, singurul autor de care definiția operei audiovizuale o leagă fiind creatorul de imagine.

În prezent, protecția dreptului de autor este acordată către patru categorii de autori, relativ la funcția pe care o îndeplinesc aceștia: de coordonare (regizorul sau realizatorul), elaborare a scenariului (autorul adaptării, autorul scenariului, autorul dialogului), de elaborare a sunetului (autorul muzicii special create pentru opera audiovizuală), de elaborare a imaginii (autorul grafic pentru operele de animație sau al secvențelor de animație, condiționat de caracterul definitoriu pentru opera în cauză).

Așadar, este sesizabilă omisiunea referitoare la protejarea drepturilor de autor ale coordonatorului creării imaginii din opera audiovizuală.

Protecție analogică

Mai mult, imaginea audiovizuală poate fi percepută și ca o înșiruire de fotografii, senzația de mișcare fiind rezultatul unor caracteristici ale ochiului, respectiv "inerția retiniană" și "memoria asociativă", în absența cărora am vedea pe ecranul cinematografic o alternanță de fotografii cu diferențe imperceptibile alternând cu perioade întunecate, nicidecum imagini în mișcare.

Legea nr. 8/1996 oferă protecție imaginilor statice în două situații. Pe de o parte, constituie obiect al dreptului de autor opera fotografică și operele derivate, potrivit art. 7 lit. f). Pe de altă parte, ca operă derivată, legea recunoaște și protecția fotogramelor la art. 85. Fotograma este un extras din filmul cinematografic, ca parte dintr-o succesiune de astfel de imagini care alcătuiesc opera audiovizuală, prin urmare, se recunoaște caracterul original, inovativ, artistic al fotogramei.

Fiecare imagine care contribuie la crearea componentei vizuale a operei audiovizuale este protejată de dreptul de autor, astfel că apreciem drept necesară acordarea acestei protecții și imaginii în mișcare, operă derivată din juxtaponerea acestor fotograme. Este cu atât mai importantă protejarea componentei vizuale a operei audiovizuale cu cât parte din contribuția creatoare este tocmai înlănțuirea a imaginilor individuale pentru a obține efectul artistic proiectat de directorul de imagine.

Context european și tendințe

În cele din urmă, trebuie observat faptul că, la nivel european, majoritatea statelor recunosc deja diverse grade de protecție a drepturilor creatorului imaginii. În acest sens, au fost acordate drepturi de autor asupra operei audiovizuale în Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia (coautor), Grecia, Ungaria, Lituania, Macedonia, Norvegia, Polonia, Spania, Suedia și Ucraina. O altă formă de protecție, a drepturilor conexe, este recunoscută în Austria, Portugalia, Danemarca, și Polonia, Suedia, Ucraina (atunci când nu sunt incidente drepturile de autor).

În vederea protejării activității creatoare a categoriei autorului de imagine, vă înaintăm spre dezbatere și aprobare prezenta modificare legislativă.

Inițiator,

Dan LUNGU,
Senator USR.

